

BÖLÜM 5

Besin Alımının Düzenlenmesi

Mürsel ÖZDOĞAN¹ - Uğur SERBESTER² - Murat PARLAR³

GİRİŞ

Tüm canlılarda beslenme ve beslenmenin toklukla sonlanması ortak bir özelliktir. Hayvanlar yemleri tanıır, eksikliğinde yeme ulaşmak için mücadele eder, doyduktan sonra fazla yemeyi reddederler. İştah ise, yeme karşı arzu ve isteği ortaya koymaktadır. Sağlıklı bir organizmada açlık, tokluk, iştah ve susuzluk; sindirim organlarındaki besin ve su varlığıyla ilişkili olup, bunlar sinirler ve hormonların etkileriyle beyinin hipotalamus bölgesindeki merkezi uyarak homeostatik dengenin (iç denge) korunmasını sağlamaktadır.

Bu bölümde; besin alımı davranışından bahsedilecek, yaşamın ilk kaynağı su olduğu için öncelikle susuzluk olmak üzere, açlık-tokluk ve iştah mekanizmaları sırasıyla açıklanacaktır. Çoğunlukla laboratuvar hayvanlarında ve insanlarda yürütölmüş çalışma sonuçları değerlendirilerek, açlık ve tokluk merkezini idare eden homeostatik dengeye katkı sağlayan olaylar açıklanacaktır.

5.1. Besin Alımı Davranışı

Yem alımı, hayvanların içgüdüsel bir aktivitesidir ki sinir ve hormonların yardımıyla beyin merkezli bir mekanizma ile bu düzenlenmektedir. Hayvan davranışlarını araştıran ve psikolojiye yeni bir bakış açısı getiren davranışsal yaklaşımın öncülerinden kabul edilen Rus fizyolog Ivan Pavlov; köpeklerle yürüttüğü çalışmalarda, köpeklerin açlıkta gösterdiği fizyolojik tepkiyi, önceden tanıdığı diyetler için (deneyde kullanılan et) yaptığı salyala-mayla ispat etmiştir. Köpeklere eti, belli zaman ve koşullara göre verdiğinde, hayvanların

¹ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, mozdogan@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5981-9155

² Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, userbester@cu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-4460-3797

³ Ziraat Yüksek Mühendisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, muratparlar@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-5716-3896